

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παραγωγής Εσπεριδοειδών (ΟΔΠΕ) είναι ένα σύγχρονο και πολυδιάστατο σύστημα διαχείρισης εσπεριδοειδών του οποίου η φιλοσοφία στηρίζεται στη συνεχή επαγρύπνηση και τη στενή παρακολούθηση των φυτειών.

Η Ο.Δ.Π.Ε. αποσκοπεί στην άσκηση φιλικότερης στον άνθρωπο και το περιβάλλον γεωργίας μέσω της ορθής διαχείρισης των φυσικών πόρων και της ορθής χρήσης του νερού, των λιπασμάτων, των φυτοφαρμάκων, της ενέργειας και των γεωργικών εφοδίων.

Κατά την εφαρμογή του συστήματος της Ο.Δ.Π.Ε. αναζητείται η αριστοποίηση των εισροών και των εκροών με στόχο την παραγωγή ποιοτικά αποδεκτών προϊόντων, που να εγγυώνται την υγεία και την ασφάλεια του καταναλωτή. Παράλληλα, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η υγεία και η ασφάλεια όλων των εργαζομένων στην εκμετάλλευση.

Εν κατακλείδι, η Ο.Δ.Π.Ε. είναι ένα σύστημα συνεχούς βελτίωσης, που ερευνά, προβλέπει, ελέγχει, αξιολογεί και επαναπροσδιορίζει όλα τα δεδομένα, ώστε να επιτυγχάνεται το καλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα, με λιγότερη επιβάρυνση στο περιβάλλον.

Οι λεπτομέρειες για το πώς εφαρμόζεται η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παραγωγής Εσπεριδοειδών δίνονται στο φυλλάδιο αυτό, που ετοιμάστηκε στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος του Τμήματος Γεωργίας.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ

- Η εισαγωγή ενός πλατιά αναγνωρισμένου και διαφανούς συστήματος παραγωγής εσπεριδοειδών όπως το απαιτεί η σύγχρονη ανταγωνιστική αγορά.
- Η εισαγωγή των εσπεριδοκαλλιεργητών στις αρχές και τις πρακτικές της Ο.Δ.Π.Ε., βελτιώνοντας τον επαγγελματισμό, τις διοικητικές τους ικανότητες, καθώς και τις ικανότητες λήψης αποφάσεων, με ταυτόχρονη ευαισθησία για το περιβάλλον.
- Η παραγωγή εσπεριδοειδών υψηλής ποιότητας που να είναι ευθυγραμμισμένη με τις απαιτήσεις και τα πρότυπα του τοπικού και διεθνούς εμπορίου.
- Η διατήρηση και αύξηση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή για τα κυπριακά εσπεριδοειδή.
- Η ορθολογιστική χρήση των φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων, του εδάφους και του νερού για την επίτευξη του άριστου οικονομικού αποτελέσματος και της αειφορίας.
- Η διασφάλιση του γεωργικού περιβάλλοντος για τις επόμενες γενεές.

ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ

Η Ο.Δ.Π.Ε., καλύπτει όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, όπως παραγωγή – συσκευασία – τυποποίηση και αποθήκευση του προϊόντος. Όλες οι απαιτήσεις της Ο.Δ.Π.Ε. περιγράφονται σε συντομία πιο κάτω:

1. Ιχνηλασιμότητα / ανιχνευσιμότητα

Επιβάλλεται να υπάρχει ένα γραπτό σύστημα ανίχνευσης, κατά το οποίο το προϊόν που έχει παραχθεί να μπορεί να ανιχνευτεί πηγαίνοντας πίσω στην εκμετάλλευση/αγροτεμάχιο μαζί με όλες τις λεπτομέρειες του ιστορικού, πριν, κατά και μετά τη συγκομιδή.

2. Τήρηση αρχείων

Οι παραγωγοί πρέπει να τηρούν ενημερωμένα αρχεία για το κάθε τι που αφορά την εκμετάλλευσή τους. Τα πιο σημαντικά αρχεία είναι:-

- Αρχείο με νομικά έγγραφα. Περιλαμβάνει:
 - Τίτλο/ους ιδιοκτησίας.
 - Τοπογραφικό σχέδιο στο οποίο να καθορίζεται η έκταση που είναι φυτεμένη με εσπεριδοειδή.
 - Επίσημο ενοικιαστήριο έγγραφο (όταν η φυτεία ενοικιάζεται).
 - Επίσημη εξουσιοδότηση (στην περίπτωση διαχειριστή).

- Αρχείο με το ιστορικό της φυτείας. Περιλαμβάνει:
 - Την ημερομηνία φύτευσης.
 - Υποκείμενο/α - ποικιλία/ες.
 - Ημερομηνία εμβολιασμού.
 - Πηγή πολλαπλασιαστικού υλικού.
 - Παρακολούθηση μετεωρολογικών δεδομένων.

3. Διαχείριση του εδάφους

Εφόσον αποδεικνύεται η ανάγκη για μηχανική κατεργασία, συστήνεται να παίρνονται μέτρα για αποφυγή συμπίεσης του εδάφους. Ενθαρρύνεται η μειωμένη κατεργασία του εδάφους (μεταξύ των γραμμών φύτευσης) ή ακαλλιέργεια (μη κατεργασία εδάφους) όπου είναι εφικτή.

4. Άρδευση

Τα εσπεριδοειδή είναι ευαίσθητη καλλιέργεια στην έλλειψη νερού και ιδιαίτερα στα στάδια της άνθησης – καρπόδεσης – καρπιδίων.

Έλλειψη νερού έχει σαν αποτέλεσμα την καρπόπτωση, τη μείωση της συνολικής παραγωγής και του μεγέθους του καρπού και την υποβάθμιση της ποιότητας.

4.1. Μέθοδοι Άρδευσης: Για την άρδευση των εσπεριδοειδών πρέπει να χρησιμοποιούνται τα Βελτιωμένα Συστήματα Άρδευσης (Β.Σ.Α.) που επιτρέπουν την ορθολογικότερη και αποδοτικότερη εφαρμογή του νερού, γεγονός που έχει ιδιαίτερη σημασία στο ξηροθερμικό κλίμα της Κύπρου.

Τα Β.Σ.Α. που χρησιμοποιούνται σήμερα για άρδευση των εσπεριδοειδών είναι, των σταγόνων και των μίνι σπρίνκλερ. Είναι συστήματα που απαιτούν πίεση λειτουργίας μιας και δύο ατμοσφαιρών, αντίστοιχα, και που παρέχουν τη δυνατότητα ομοιόμορφης κατανομής και οικονομίας του νερού.

4.2. Ωράρια Άρδευσης: Η εφαρμογή ενός προγράμματος άρδευσης στα εσπεριδοειδή θεωρείται απαραίτητη, αφού με αυτό καθορίζεται το πότε θα γίνουν οι αρδεύσεις, αλλά και η ποσότητα του νερού που θα δοθεί, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις της καλλιέργειας, την υδατοϊκανότητα του εδάφους, το βάθος του ριζοστρώματος και το ποσοστό εξάτμισης της διαθέσιμης υγρασίας.

4.3. Υδατικές ανάγκες: Η ηλικία των δέντρων, η υφή του εδάφους, οι καιρικές συνθήκες, το ύψος της καρποφορίας και το σύστημα άρδευσης είναι οι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όσον αφορά τον καθορισμό της ποσότητας του νερού και της συχνότητας που πρέπει να αρδεύεται ένας εσπεριδοειδής. Η εγκατάσταση тензиομέτρων βοηθά στον προσδιορισμό της συχνότητας άρδευσης. Οι ανάγκες των εσπεριδοειδών σε πλήρη απόδοση ανέρχονται περίπου σε 650-850 κυβ. μέτρα νερού το χρόνο ανά δεκάριο, με τις ψηλότερες απαιτήσεις κατά τους καλοκαιρινούς μήνες που η εξάτμιση είναι ψηλή. Οι ποσότητες του νερού που παραχωρήθηκαν κατά τη διάρκεια της αρδευτικής περιόδου καταγράφονται στο αρχείο αρδεύσεων.

4.4. Ποιότητα νερού: Τα εσπεριδοειδή υπάγονται στην κατηγορία των ευαίσθητων καλλιεργειών σ' ότι αφορά την αλατότητα του νερού άρδευσης. Νερά με συνολική αλατότητα (ηλεκτρική αγωγιμότητα) πάνω από 1,2 μονάδες (dS/m) αρχίζουν να προκαλούν προβλήματα και δυσκολίες στην προσρόφηση υγρασίας από τις ρίζες, ιδιαίτερα σε εδάφη που δεν στραγγίζονται και δεν ξεπλένονται εύκολα. Προβλήματα τοξικότητας δημιουργούνται όταν υπάρχει Βόριο στο νερό σε ποσοστό πάνω από 0,5 μέρη στο εκατομμύριο. Επίσης, ψηλές συγκεντρώσεις Νατρίου και Χλωρίου δημιουργούν προβλήματα στην ομαλή ανάπτυξη και παραγωγή εσπεριδοειδών. Κατά συνέπεια, η συστηματική ανάλυση του νερού και η παρακολούθηση της αλατότητας του εδάφους είναι πρωταρχικής σημασίας και δεν θα πρέπει να παραβλέπεται.

5. Λίπανση εσπεριδοειδών

Η λίπανση και γενικότερα η διατροφή των εσπεριδοειδών είναι συνυφασμένες με το έδαφος στο οποίο τα έχουμε εγκαταστήσει.

Η εφαρμογή των λιπασμάτων πρέπει να βασίζεται στον υπολογισμό των απαιτήσεων της φυτείας σε θρεπτικά στοιχεία, μετά τον προσδιορισμό των θρεπτικών στοιχείων στο έδαφος και σε συνδυασμό με τη φυλλοδιαγνωστική, όπου κριθεί αναγκαίο. Οι συστάσεις για τις ποσότητες και τους τύπους των λιπασμάτων που απαιτούνται πρέπει να δίνονται από προσοντούχους γεωπόνους και απαραίτητα να καταγράφονται στο αρχείο λίπανσεως. Τα εσπεριδοειδή έχουν ανάγκη από λογικές ποσότητες αζωτούχων λιπασμάτων.

Στις περισσότερες περιπτώσεις 23 κιλά αζώτου ανά δεκάριο (800-850 γραμμάρια / δέντρο) θεωρούνται αρκετές για να καλύψουν τις ανάγκες μιας άριστης παραγωγής με μια καλή διαχείριση της εφαρμογής των λιπασμάτων και

του νερού άρδευσης. Η μισή ποσότητα του αζώτου δίνεται υπό μορφή Θεϊκής αμμωνίας (21-0-0) τον Ιανουάριο – Φεβρουάριο και η υπόλοιπη ποσότητα σε δύο δόσεις από τον Ιούνιο μέχρι τέλος Αυγούστου.

Η αντίδραση των εσπεριδοειδών στα φωσφορικά λιπάσματα είναι συνήθως θετική, εφόσον δεν υπάρχει διαθέσιμος φώσφορος στο έδαφος σε ποσότητες για το δέντρο μορφές, ενώ η καλιούχα λίπανση επηρεάζει θετικά την παραγωγή και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του καρπού, συμπεριλαμβανομένου του μεγέθους του καρπού. Οι ανάγκες σε φώσφορο και Κάλι μπορούν να ικανοποιηθούν αν κάθε δεύτερο χρόνο, αντί Θεϊκής αμμωνίας, τοποθετούμε την ανάλογη ποσότητα μικτού λιπάσματος του τύπου 20-10-10. Η προσθήκη φωσφοροκαλιούχων λιπασμάτων πρέπει να είναι συνάρτηση των αποτελεσμάτων των χημικών αναλύσεων και της φυλλοδιαγνωστικής.

Στις περιπτώσεις που εφαρμόζεται **συνδυασμένη άρδευση-λίπανση**, τα λιπάσματα που χρησιμοποιούνται είναι πλήρως υδατοδιαλυτά και οι λιπαντήρες επιβάλλεται να διατηρούνται σε καλή κατάσταση, με ετήσια ρύθμιση, ώστε να διασφαλίζεται η ακριβής κατανομή της απαιτούμενης ποσότητας λιπάσματος. Μια ενδεικτική εφαρμογή συνδυασμένης άρδευσης – λίπανσης προϋποθέτει 40-50 γραμμάρια καθαρού αζώτου/τόνο νερού άρδευσης, 10 γραμμάρια καθαρού Φωσφόρου και 10-15 γραμμάρια καθαρού Καλίου. Ως πηγή αζώτου μπορεί να χρησιμοποιηθεί η Νιτρική αμμωνία (34,5-0-0) και η Ουρία (46-0-0), ως πηγή Φωσφόρου, το Φωσφορικό μονοαμμώνιο (12-61-0) και ως πηγή Καλίου το Νιτρικό Κάλι (13-0-46). Όλες οι λιπάνσεις σταματούν στα μέσα Σεπτεμβρίου.

6. Φυτοπροστασία

6.1. Βασικά στοιχεία φυτοπροστασίας: Η προστασία της καλλιέργειας από εχθρούς, ασθένειες και ζιζάνια επιβάλλεται να επιτελείται με τις κατάλληλες, ελάχιστες εισροές φυτοφαρμάκων. Πρέπει να γίνεται προσπάθεια να εφαρμόζονται αναγνωρισμένες τεχνικές Ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας (IPM) σε προληπτική βάση. **Η Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία έχει τα εξής πλεονεκτήματα:**

- Η ανάπτυξη ανθεκτικότητας των εχθρών στα φυτοφάρμακα καθυστερεί ή αποφεύγεται λόγω της μη συχνής χρήσης των φυτοφαρμάκων.
- Οι εσπεριδοκαλλιεργητές αποκτούν μια πλατιά γνώση όσον αφορά τους εχθρούς και τους φυσικούς τους εχθρούς, πράγμα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να βελτιώσουν τη διαχείριση της εκμετάλλευσής τους.
- Βελτιώνεται ο μακροκρόνιος έλεγχος των εχθρών των εσπεριδοειδών μέσω της αφθονίας και της ποικιλίας των φυσικών εχθρών που βρίσκονται στη φυτεία.
- Σαν αποτέλεσμα της μειωμένης χρήσης των φυτοφαρμάκων μειώνονται οι κίνδυνοι για τα άτομα που απασχολούνται στην εκμετάλλευση και οι πιθανότητες μόλυνσης του περιβάλλοντος.
- Τα υπολείμματα των φυτοφαρμάκων στο εσωτερικό ή την επιφάνεια των φρούτων μειώνονται, αυξάνοντας την αποδοχή του προϊόντος από τον καταναλωτή.

6.2. Επιλογή φυτοφαρμάκων: Επιβάλλεται να χρησιμοποιούνται φυτοφάρμακα κατάλληλα για την καταπολέμηση που απαιτείται και να ακολουθούνται πιστά οι οδηγίες της ετικέτας. Ο χρόνος ασφάλειας επιβάλλεται να τηρείται για όλα τα φυτοφάρμακα και δεν πρέπει να αγνοείται σε καμιά περίπτωση.

Όπου είναι δυνατό, να χρησιμοποιούνται εκλεκτικά φυτοφάρμακα που έχουν ελάχιστες επιπτώσεις στους ωφέλιμους οργανισμούς. Τα φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούνται επιβάλλεται να είναι επίσημα εγκεκριμένα για χρήση στα εσπεριδοειδή σύμφωνα με τον κατάλογο του Τμήματος Γεωργίας. Φυτοφάρμακα των οποίων η χρήση απαγορεύεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση επιβάλλεται να μη χρησιμοποιούνται στα εσπεριδοειδή όταν τα φρούτα τους προορίζονται για πώληση σ' αυτή.

6.3. Ποσότητα και είδος φυτοφαρμάκου: Οι οδηγίες για την εφαρμογή των φυτοφαρμάκων επιβάλλεται να δίνονται μόνο από προσοντούχους Γεωπόνους και να τηρούνται αρχεία που θα περιλαμβάνουν, το όνομα της φυτείας, την τοποθεσία και ημερομηνία εφαρμογής, την εμπορική ονομασία, τη δραστική ουσία, τη δοσολογία και το χρόνο ασφάλειας του φυτοφαρμάκου, καθώς και το όνομα του εφαρμοστή.

6.4. Ασφάλεια, εκπαίδευση, οδηγίες, προστατευτική ενδυμασία και εξοπλισμός: Οι εργάτες που χειρίζονται και εφαρμόζουν φυτοφάρμακα επιβάλλεται να έχουν επαρκή εκπαίδευση και να φέρουν την κατάλληλη ενδυμασία και προστατευτικό εξοπλισμό, σύμφωνα με τις οδηγίες της ετικέτας. Ο προστατευτικός εξοπλισμός και η ενδυμασία επιβάλλεται να φυλάγονται σε μέρος μακριά από φυτοφάρμακα.

6.5. Ψεκαστήρες: Οι ψεκαστήρες επιβάλλεται να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να ρυθμίζονται κάθε χρόνο. Κατά την ανάμειξη των φυτοφαρμάκων, επιβάλλεται να ακολουθούνται οι ορθές διαδικασίες χειρισμού των φυτοφαρμάκων και γεμίσματος του ψεκαστήρα, όπως αναφέρονται στις οδηγίες της ετικέτας.

6.6. Αποθήκευση φυτοφαρμάκων: Η αποθήκευση των φυτοφαρμάκων επιβάλλεται να γίνεται στην αρχική τους συσκευασία σε χώρο ασφαλισμένο (πόρτα κλειδωμένη και το κλειδί να φυλάγεται σε ασφαλές μέρος), ανθεκτικό σε παγετό και φωτιά, καλά αεριζόμενο, μακριά από άλλα υλικά και με κατάλληλο φωτισμό. Επιβάλλεται να αποθηκεύονται μόνο τα εγκεκριμένα φυτοφάρμακα για χρήση στα εσπεριδοειδή σύμφωνα με τον κατάλογο που έχει ετοιμάσει και να τηρείται ενημερωμένο αρχείο με τα αποθέματα των φυτοφαρμάκων. Όλα τα ράφια πρέπει να είναι από μη απορροφητικό υλικό.

6.7. Ποσότητες φυτοφαρμάκων, μέτρα προστασίας, προειδοποιήσεις: **Πρέπει να υπάρχουν επαρκή μέσα για μέτρηση της ποσότητας και ανάμειξη των φυτοφαρμάκων, να υπάρχουν μέσα έκτακτης ανάγκης (π.χ. για πλύσιμο ματιών, αρκετό καθαρό νερό, κουβάς με άμμο και φυτάρι) που να αντιμετωπίζουν τη μόλυνση του ψεκάστη και τις τυχαίες διαρροές των φυτοφαρμάκων. Στις πόρτες εισόδου της αποθήκης φυτοφαρμάκων επιβάλλεται να τοποθετούνται σήματα προειδοποίησης για τους πιθανούς κινδύνους.**

Πλησίον της αποθήκης φυτοφαρμάκων και δίπλα στο πλησιέστερο τηλέφωνο, επιβάλλεται να είναι διαθέσιμα, ένας κατάλογος με τις ενέργειες που θα πρέπει να αναληφθούν σε περίπτωση ατυχήματος και ένας κατάλογος τηλεφώνων έκτακτης ανάγκης.

6.8. Άδειες συσκευασίας και ακατάλληλα για χρήση φυτοφάρμακα: Απαγορεύεται η επαναχρησιμοποίηση των άδειων συσκευασιών των φυτοφαρμάκων. Τα άδεια δοχεία πρέπει να τοποθετούνται σε πλαστικές σακούλες και η απόρριψη τους να γίνεται με τέτοιο τρόπο που να αποτρέπεται η έκθεση των ανθρώπων σε αυτές, καθώς και η ρύπανση του περιβάλλοντος. Στην περίπτωση που ο εσπεριδοκαλλιεργητής κατέχει ακατάλληλα για χρήση φυτοφάρμακα επιβάλλεται να απορρίπτονται μόνο μέσω της προμηθεύτριας εταιρείας.

7. Συγκομιδή και μετασυλλεκτική διαχείριση εσπεριδοειδών

Η διατήρηση της υγιεινής κατάστασης και της ποιότητας των εσπεριδοειδών κατά τη συγκομιδή και τους μετασυλλεκτικούς τους χειρισμούς είναι πολύ σημαντική και καθοριστική για το εισόδημα του εσπεριδοκαλλιεργητή και τις μελλοντικές προτιμήσεις του καταναλωτή.

Ένας σημαντικός αριθμός εχθρών, ασθενειών, φυσιολογικών ανωμαλιών και μηχανικών ζημιών, ελλοχεύουν και ανά πάσα στιγμή μπορούν να ανατρέψουν όλες τις προσδοκίες για μια πετυχημένη εμπορική περίοδο.

Γι' αυτό, οι εσπεριδοκαλλιεργητές θα πρέπει να τηρούν σχολαστικά όλους τους κανόνες και οδηγίες των αρμόδιων υπηρεσιών που αφορούν τη συγκομιδή και μεταφορά των προϊόντων τους και οι συσκευαστές όλους τους κανόνες συσκευασίας, τυποποίησης και αποθήκευσης. Δεν επιτρέπεται η χρήση χημικών ουσιών μετά τη συγκομιδή εκτός από αυτές που χρησιμοποιούνται στα εγκεκριμένα συσκευαστήρια και που αναφέρονται στον κατάλογο του Τμήματος Γεωργίας.

8. Μέτρα αποφυγής ρύπανσης του περιβάλλοντος

Όλες οι πιθανές πηγές ρύπανσης πρέπει να προσδιοριστούν (π.χ. χημικά, λάδια, καύσιμα, θόρυβος κτλ.). Πρέπει να αναπτυχθεί και εφαρμοστεί ένα σχέδιο δράσης για να αποφευχθούν ή να μειωθούν τα απορρίμματα και η ρύπανση από διάφορα υλικά συσκευασίας γεωργικών χρωμάτων.

9. Υγεία, ασφάλεια και ευημερία του εργατικού προσωπικού

Όλοι οι εργάτες που χειρίζονται επικίνδυνα ή πολύπλοκα μηχανήματα επιβάλλεται να τύχουν επαρκούς εκπαίδευσης και να τηρούνται αρχεία. Επιβάλλεται να υπάρχουν διαδικασίες σε περίπτωση ατυχημάτων και έκτακτης ανάγκης, κατανοητές από όλους τους εργάτες. Επίσης, πρέπει να υπάρχουν κιβώτια πρώτων βοηθειών σε όλες τις μόνιμες θέσεις εργασίας και πλησίον του χώρου εργασίας στον αγρό.

Όλες οι μόνιμες περιοχές αποθήκευσης και συσκευασίας επιβάλλεται να έχουν επαρκή μέτρα καταπολέμησης εχθρών (περιλαμβανομένων και των τρωκτικών) κυρίως σε περιοχές χειρισμού τροφίμων, αποθήκευσης συσκευασιών, αποθήκευσης φυτοφαρμάκων και αποθήκευσης λιπασμάτων.

Επίσης, όλες οι συνθήκες πρόσληψης του εργατικού προσωπικού επιβάλλεται να συμμορφώνονται με τους τοπικούς και εθνικούς κανονισμούς σχετικά με τους μισθούς, την ηλικία εργαζομένων, τις ώρες εργασίας, τις συνθήκες εργασίας, την ασφάλεια των εργαζομένων, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τις συντάξεις και όλες τις άλλες νόμιμες απαιτήσεις όπως και απαιτήσεις που αφορούν την υγεία. Επιπλέον, οι χώροι διαμονής επιβάλλεται να είναι κατοικήσιμοι και να έχουν τις βασικές υπηρεσίες και διευκολύνσεις.

10. Περιβαλλοντικά θέματα

Οι παραγωγοί πρέπει να κατανοούν και να εκτιμούν την επίδραση των γεωργικών δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον και να ενδιαφέρονται για το πώς μπορούν να βελτιώσουν το περιβάλλον προς όφελος της τοπικής κοινότητας, της χλωρίδας και πανίδας. Στόχος – κλειδί επιβάλλεται να είναι η βελτίωση της βιοποικιλότητας του περιβάλλοντος στη γεωργική εκμετάλλευση, με ένα σχέδιο προστασίας του οικοσυστήματος.